

УДК 65.014.1

О.М. Гірняк

**НОРМАТИВИ ЧИСЕЛЬНОСТІ УПРАВЛІНСЬКОГО
ПЕРСОНАЛУ – ВАЖЛИВИЙ ФАКТОР
ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ СТРУКТУР
УПРАВЛІННЯ**

При поліпшенні управління на підприємстві важлива роль належить удосконаленню організаційних структур управління [2, 3]. Одним з основних етапів проектування оптимальних структур апарату управління є визначення чисельності управлінського персоналу. Такі розрахунки особливо потрібні при проектуванні нових підприємств й аналізі існуючих структур. Для цього необхідна нормативна база – нормативи чисельності управлінського персоналу.

У поліграфічній промисловості такі нормативи існували, от хоч би й візьмемо "Нормативи численности ИТР и служащих и типовые структуры аппарата управления полиграфическими предприятиями" (М., 1974), Проект "Нормативы численности ИТР и служащих, типовые структуры управления и типовые штаты для предприятий и производственных объединений полиграфической промышленности" [4]. Цей документ розроблений Всесоюзним науково-дослідним інститутом комплексних проблем поліграфії у 1985 році.

Однак даний проект нормативів не знайшов застосування при розрахунку чисельності управлінського персоналу, через те що в його основу закладено переважно вартісні показники (рубльові), які не приведені до постійних валют. Крім того, використання його гальмувалося запровадженням ринкових відносин в економіці новоутворених країн СНД [1].

Нами зроблена спроба створення нормативів чисельності управлінського персоналу в нових умовах господарювання й проведення аналізу відповідності його кількості на діючому підприємстві. В основу запропонованого проекту закладено кореляційну залежність чисельності апарату управління за функціями від основних техніко-економічних показників.

Методом кореляційного аналізу успішно користуються для дослідження причинно-наслідкових зв'язків між різними економічними показниками. Цей метод дозволяє перевірити гіпотезу про наявність зв'язку між економічними показниками, визначити його тісноту і характер, встановити міру впливу на результативний показник кожного з факторів зокрема і разом узятих.

Оскільки кореляційні зв'язки, на відміну від функціональних, є неточними, то їх можна виявити лише в середньому з множини спостережень. За результативний показник вибрано фактичну чисельність управлінського персоналу з такими функціями, як загальне лінійне керівництво; бухгалтерський облік та фінансова діяльність; організація праці та заробітної плати; ремонтне та енергетичне обслуговування; технологічна підготовка й оперативне управління виробництвом; техніко-економічне планування; служба маркетингу; нормалізація технологічних процесів; комплектування та підготовка кадрів. За факторні показники взяті чисельність основних і допоміжних працівників; вартість активної частини основних фондів; чисельність промислово-виробничого персоналу; обсяг товарної продукції; кількість структурних підрозділів.

Статистичний матеріал зібрано на двадцяти поліграфічних підприємствах. Для проведення обчислень складено програму на мові BASIC.

На підставі одержаних результатів дійшли таких висновків:

1. Функція "Загальне лінійне керівництво." Величина парних коефіцієнтів кореляції показує, що чисельність управлінсь-

кого персоналу суттєво залежить від трьох факторів: кількості основних і допоміжних робітників, вартості активної частини основних фондів і чисельності промислово-виробничого персоналу. Найменше впливає на чисельність загального лінійного керівництва кількість структурних підрозділів.

Рівняння регресії має вигляд:

$$Y = -2,79 - 0,18X_1 + 0,0009X_2 + 0,2X_3 + 0,0014X_4 + 0,034X_5,$$

де X_1 – кількість основних і допоміжних робітників, чол.;

X_2 – вартість активної частини основних фондів, тис.

дол.;

X_3 – чисельність промислово-виробничого персоналу

чол.;

X_4 – обсяг товарної продукції, тис. дол.

2. Функція “Бухгалтерський облік та фінансова діяльність”. Величина її найбільше залежить від такого фактора, як чисельність промислово-виробничого персоналу. Найменший вплив має обсяг товарної продукції. Решта факторів впливають посередньо.

Рівняння регресії має вигляд:

$$Y = 0,57 - 0,13X_1 - 0,00037X_2 + 0,13X_3 - 0,00014X_4 + 0,0084X_5.$$

3. Функція “Організація праці та заробітної плати”. Величина її найбільше залежить від вартості активної частини основних фондів і чисельності промислово-виробничого персоналу. Найменший вплив має кількість структурних підрозділів.

Рівняння регресії має вигляд:

$$Y = -0,012 - 0,1X_1 - 0,00009X_2 + 0,096X_3 + 0,00022X_4 + 0,0076X_5.$$

4. Функція “Ремонтне та енергетичне обслуговування”. Величина функції, як і попередніх, найбільше залежить від вартості активної частини основних фондів і чисельності промислово-виробничого персоналу.

Рівняння регресії має вигляд:

$$Y = -1,32 - 0,1X_1 + 0,00004X_2 + 0,1X_3 + 0,00028X_4 + 0,03X_5.$$

5. Функція “Технологічна підготовка й оперативне управління виробництвом”. Найбільший вплив на її величину має вартість активної частини основних фондів. Решта факторів

впливають посередньо. Найменший вплив має обсяг товарної продукції.

Рівняння регресії має вигляд:

$$Y = -0,06 - 0,083X_1 + 0,0002X_2 + 0,08X_3 - 0,0002X_4 + 0,048X_5.$$

6. Функція “Техніко-економічне планування”. Значного впливу на цю функцію не має жоден із факторів. Посередньо впливають такі фактори, як чисельність робітників і промислово-виробничого персоналу, кількість структурних підрозділів. Інші два фактори мають слабкий вплив.

Рівняння регресії має вигляд:

$$Y = 0,029 - 0,11X_1 - 0,00048X_2 + 0,11X_3 - 0,00012X_4 - 0,005X_5.$$

7. Функція “Служба маркетингу”. Найбільший вплив на величину цієї функції має вартість активної частини основних фондів, а найменший – кількість структурних підрозділів. Решта факторів впливають посередньо, бо їх коефіцієнт кореляції знаходиться в межах від 0,3 до 0,7.

Рівняння регресії має вигляд:

$$Y = 0,16 - 0,077X_1 + 0,00051X_2 + 0,074X_3 - 0,00045X_4.$$

8. Функція “Нормалізація технологічних процесів”. Найбільший вплив на чисельність за цією функцією має кількість структурних підрозділів. Решта факторів впливають посередньо. Їхні коефіцієнти регресії не перевищують 0,7.

Рівняння має вигляд:

$$Y = 0,95 - 0,064X_1 - 0,00012X_2 + 0,06X_3 - 0,00006X_4 - 0,015X_5.$$

9. Функція “Комплектування та підготовка кадрів”. Значного впливу на величину функції не має жоден із факторів. Лише вартість активної частини основних фондів впливає посередньо.

Рівняння регресії має вигляд:

$$Y = 1,35 - 0,08X_1 - 0,0004X_2 + 0,08X_3 - 0,0002X_4 - 0,03X_5.$$

Порівняльний аналіз чисельності апарату управління діючого підприємства

Функції	Чисельність управлінського персоналу, чол.		Абсолютне відхилення, +, -
	за розробленими нормативами	фактична	
Загальне лінійне керівництво	9	9	-
Бухгалтерський облік та фінансова діяльність	4	5	+1
Організація праці та заробітної плати	3	3	-
Ремонтне та енергетичне обслуговування	2	3	+1
Технологічна підготовка й оперативне управління виробництвом	2	2	-
Техніко-економічне планування	2	2	-
Служба маркетингу	2	2	-
Нормалізація технологічних процесів	2	2	-
Комплектування та підготовка кадрів	2	2	-
Всього	28	30	+2

Як видно з таблиці, розрахована нормативна чисельність управлінського персоналу на діючому поліграфічному підприємстві складає 28 осіб при фактичній 30. Відхилення становить лише 6,7%. Це свідчить про можливість використання запропонованого підходу до розрахунків чисельності управлінського персоналу на діючих поліграфічних підприємствах.

Разом з тим специфіка роботи багатьох поліграфічних підприємств, різні масштаби їх виробництва вимагають врахування ще ряду додаткових факторів, які суттєво впливають на чисельність персоналу. Проведені нами дослідження потребують продовження і можуть бути покладені в основу створення нормативів чисельності управлінського персоналу в структурах видавничо-поліграфічного комплексу.

1. Гірняк О.М. Удосконалення організаційних структур управління та їх нормативної бази // Наукові записки / УАД. 2001. Вип. 4. С. 126–130.
2. Завадський Й.С. Менеджмент. Т.1. 2-е вид. К., 1998.
3. Крамаренко В.І. Управління персоналом фірми: Навчальний посібник. К., 2003.
4. Нормативы численности ИТР и служащих, типовые структуры управления и типовые штаты для предприятий и производственных объединений полиграфической промышленности. Проект. М., 1985.